

Oponentský posudek disertační práce

Searlovo pojetí biologického naturalismu,

kterou předkládá

Mgr. Vojtěch Janů

Hlavním tématem disertace je problematika filosofie mysli v díle Johna R. Searla (*1933). Autor Searlovu pozici vhodně charakterizuje jako biologický naturalismus a ve druhé kapitole disertace předkládá její celkovou charakteristiku (čemuž vhodně předeseílá charakteristiku důležitých alternativních pojetí, která Searle odmítá a z jejichž kritiky jeho vlastní pojetí vyrůstá). Ve zbývajících třech kapitolách se autor postupně zabývá třemi důležitými rysy Searlovy koncepce, jimiž jsou intencionalita, svoboda vůle a role já. Vedle shrnutí Searlovy vlastní koncepce autor na řadě míst referuje i některé texty, které se Searlem polemizují, a snaží se rozhodnout, na kterou stranu se přiklonit. V několika případech autor formuluje vlastní výhrady či námitky.

Autor zná výborně Searlovo dílo a kompetentně je referuje. Po této stránce – která je pro autorův projekt rozhodující – je disertaci stěžejí co vytknout. Uznání zaslouží i kvalita zpracování: v textu takřka nejsou překlepy ani gramatické chyby (pro pořádek nicméně upozorňuji na jeden pravděpodobný překlep na s. 22, odst. 2, ř. 2, kde nejspíš má být „jenž“ a ne „jež“), autor nemá nesnáze s citováním a odkazováním a spolehlivě se pohybuje ve vesměs anglickojazyčném prostředí, z něhož práce čerpá.

Práce je o něco slabší skoro všude tam, kde autor opouští searlovskou půdu a snaží se charakterizovat Searlovi cizí pozice. V některých případech zůstává příliš ovlivněn Searlovou specifickou – mnohdy agresivně polemickou – perspektivou (tak zvláště v první kapitole), v některých případech se jen zdá být nejistý a v charakteristikách poněkud tápat. Pokud by se autor rozhodl využít disertace jako základu pro knižní publikaci, domnívám se, že zde by bylo nejvíce co zlepšovat.

- - -

V následující části posudku se zaměřím na několik spornějších míst či témat:

- (1) Máme přijmout Searlovo zařazení funkcionalismu do materialistických koncepcí? Je tak funkcionalismus normálně chápán?
- (2) Máme přijmout Searlovo zařazení behaviorismu do materialistických koncepcí? Je tak normálně chápán?
- (3) Je vhodné překládat „what it feels like“ jako „jaké to je“? (jak autor činí na s. 21)
- (4) Nepodceňuje autor sofistikovanost Davidsonova anomálního monismu (teorie identity jednotlivin, jak jej v práci nazývá), když říká, že i proti němu platí „námitka ‘zdravého rozumu’“? (s. 20)
- (5) Vidí autor rozdíl mezi významy ‘epistemický’ a ‘epistemologický’ (a pokud ano, mohl by jej vyložit?)? (viz sporný překlad na s. 26, 4. řádek zdola – kde se tedy vyskytuje dokonce tvar „epistemologický“, omylem nebo doopravdy?)
- (6) Je pro takovou úzkost, která má být výjimkou z převažující intencionality vědomých stavů, opravdu charakteristická její nezapříčiněnost, nebo spíše něco jiného? (viz s. 28)
- (7) Patří ke skeptikovi spíše otázka (s. 72) nebo spíše námitka (s. 50)? Záleží na tom?
- (8) Jak je to doopravdy s tou etymologií slova „objekt“? Je to spíše „předmět“ (to, co mysl vrhá, metá před sebe) nebo ‘to, co je předhozeno smyslům’ (s. 70). Jak by autor ve světle kterého z oněch chápání vyložil pojem objektivní reality u Descarta (a před ním ve scholastice)?
- (9) Mohl by autor vysvětlit, jak by emergentní já mělo moci „zasahovat do vztahů v kauzálním řetězci“ (s. 106), pokud je toto já „zcela způsobováno nižší úrovní neurobiologických procesů v mozku“ (s. 105 aj.), tj. je jejím kauzálním výtvořem? Je to stejné nebo jiné než u vědomí? Hraje tu roli, v jakém vidu přeložíme Searlovo „caused“ („způsobeno“/„způsobováno“)? Má to nakonec být spíše něco, co podle Searla „nevíme“ (s. 111)?
- (10) Je podle autora panpsychismus jen bizarní možnost, kterou Searle (ani nikdo jiný) nedokáže vyvrátit, nebo nějak vyplývá z biologického naturalismu? Pokud neplatí druhá možnost, o jakou legitimní námitku (snad ze strany panpsychistů?) se tu má jednat? (s. 111)
- (11) Které ze závěrečných šesti problémů (s. 113) by podle autora Searle považoval za námitky a které prostě za charakteristiky (Searlem samým formulované či připuštěné) své pozice?

- - -

Jak jsem již vlastně řekl, celkově považuji autorovu disertaci za výbornou. Práce rozhodně **splňuje standardní požadavky** kladené na disertační práci a bez výhrad ji **doporučuji k obhajobě**.

V Praze dne 14. 6. 2021

doc. RNDr. Josef Mural, CSc.